

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ОСНОВИ ДИТЯЧОЇ ТА ПІДЛІТКОВОЇ ПСИХОТЕРАПІЇ»

Ступінь вищої освіти	Бакалавр
Освітньо-професійна програма	«Психологія»
Факультет	Педагогічний
Кафедра	Психологія
Семестр	7,8
Кількість кредитів	3
Мова викладання	українська

Викладач	к.п.н., доц. Гришук Майя михайлівна
Контактна інформація	mayagri99@gmail.com

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ДИСЦИПЛІНУ

Анотація	Навчальна дисципліна «Основи дитячої та підліткової психотерапії» буде корисна практичним психологам в діяльності психологічної служби системи освіти України, майбутнім соціальним працівникам, педагогам, а також тим, хто планує підвищити особисту ефективність та здобути навички комунікації та побудови гармонійних «батьківсько-дитячих» стосунків в сім'ї. Основними перевагами дисципліни є практична спрямованість та формування вмінь ефективної комунікації. При викладанні дисципліни активно застосовуються ситуаційні завдання, кейси, тренінгові вправи, ділові ігри, презентації тощо. <i>Вивчення цієї дисципліни дає можливість студенту</i> опанувати технології побудови взаємодії в системі «фахівець – дитина - сім'я», застосовувати методи та інструменти різних модальностей психотерапії; організувати процеси психокорекції та психологічного консультування; ставити цілі, виділяти пріоритети між процесами з урахуванням особливостей звернення клієнта.
Мета та цілі	Формування системи базових знань, умінь та практичних навичок ефективної комунікації досягнення поставлених цілей та підвищення особистої та професійної ефективності. Для досягнення мети поставлені такі основні завдання: ознайомлення з основними категоріями системної сімейної психотерапії; набуття теоретичних знань і практичних навичок щодо взаємодії в системі «фахівець – дитина - сім'я»; застосування на практиці знань психологічного інструментарію.
Пререквізити	Знати та розуміти категоріальний апарат, основні принципи, методи, техніки психокорекції та психологічного консультування; провідні концепції пізнання складних об'єктів - людина та сім'я, визначення власних цілей і розстановки пріоритетів при прийнятті якісних рішень в процесі побудови сеансу; використовувати отримані знання для подальшого саморозвитку.
	Базові знання з дисциплін: «Вікова та педагогічна психологія», «Загальна

психологія», «Основи психологічного консультування», «Методика роботи практичного психолога».

СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ

Тема	План, короткі тези	Завдання
1. Системні аспекти вивчення сім'ї Принципи системного пізнання в сімейній психотерапії / психології.	Вступ. Принципи системного пізнання в сімейній психотерапії / психології. Принципи та методи системного дослідження психічних станів людини (В.Юрченко); Психолого-психотерапевтичні підходи вивчення сімейної структури (дисфункційність сім'ї). Методологічні основи психологічного консультування сім'ї.	Тести, питання, практичні завдання
2. Психолого-психотерапевтичні методи супроводу сім'ї. Системний підхід	Теоретичні аспекти досліджень впливу умов виховання, взаємин у сім'ї на невротизацію дітей (О.Захаров, Е.Ейдемільер, В.Юстіцкіс, В.Семиченко, В.Заслуженюк, М.Палаццолі, К.Вітакер, С.Мінухін, Й.Сюарт та ін.); принципи та методи системної сімейної психотерапії (У.Матурана, Ф.Варела, Ф.Капра, К.Людевіг, М.Палаццолі, К.Вітакер, С.Мінухін та ін.).	Тести, кейси
3. Ігрова сімейна психотерапія	Провідні підходи в роботі з дітьми в контексті їхніх сімейних взаємин. Загальна характеристика методу ігротерапії. Основні види та форми ігротерапії. Психоаналіз та ігротерапія. Ігротерапія, центрована на клієнті. Покази та протипокази для проведення ігротерапії. Ігротерапія з різним матеріалом. Практикум Зинкевич-Евстигнеева Т.Д. по креативній терапії. Ігрова сімейна психотерапія (Шефер Ч. и Кери Л.). Маденес К. Стратегічна сімейна терапія. Морено Я.Л. Социометрія.	Кейси, тести
4. Особливості психокоригуючої допомоги при патології та порушеннях розвитку дітей та підлітків в контексті їх сімейних взаємин	Психологічна корекція тривожних розладів у дітей. Психологічні особливості корекції страхів у дітей. Методи корекції страхів. Поведінкові порушення у дітей (агресивність, гіперактивність) та їх корекція. Аутичні розлади Замкнутість та її корекція.. Загальна характеристика методу арттерапії. Загальні цілі арттерапії. Види та форми арттерапії. Напрямки використання проєктивного малюнка. Класифікація проєктивного малюнка (за С. Кратохвилем). Способи роботи та напрямки інтерпретації малюнка Загальна характеристика методу казкотерапії. Основні прийоми роботи з казкою. Способи вирішення проблем у казці. Зміст лялькотерапії. Етапи лялькотерапії. Типи ляльок, які можуть бути використані з корекційною метою.	Кейси, практичні завдання

ЛІТЕРАТУРА ТА НАВЧАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ

1. Абрамова Г.С. Практическая психология. М.1997.
2. Алешина Ю.Е. Индивидуальное и семейное психологическое консультирование. М.1993.
3. Бендлер Р., Гриндер Дж., Сатир В. Семейная терапия. СПб.1993.
4. Бондаренко О.Ф. Психологічна допомога особистості: [учб. посібник для студентів ст. курсів психол фак. та від-нь ун-тів] / О.Ф. Бондаренко – Харків: „Фоліо”, 1996. – 237 с.
5. Васильковская С.В.. Теория и практика психологического консультирования. К. 1995г.
6. Вацлавик П. Как стать несчастным без посторонней помощи. М.1993.
7. Витакер К. Танцы с семьей. М.1996.

8. Генцл З.А. Криза як ритуал переходу. Ідеї до конструктивістсько-системної концептуалізації кризи та кризової інтервенції / З.А.Генцл [пер.з нім. В.Слюсаренко; консультанти О.Добродняк, О.Мироненко]. Доповіді з системної психотерапії та супервізії. – 2-ге перероблене вид., – Львів: Надруковано самвидавом, 1998. – Випуск №1 – 22 с.
9. Герман Дж. Психологічна травма та шлях до видужання: наслідки насильства. – Львів, 2015. С.417.
10. Кери С. Антижедневник. Київ, 2017. С.96.
11. Кратохвил С. Психотерапия семейно - сексуальных дисгармоний. М.1991.
12. Леви Д.А. Семейная психотерапия.История, теория, практика. СПб.1993.
13. Мэй Р..Искусство психологического консультирования. М. 1994г.
14. Немов Р.С.. Основы психологического консультирования. М. 1999г.
15. Осипова А.А. Общая психокоррекция. М.2000.
16. Основы консультативной психологии. Анализ современных концепций. К. 1992р.
17. Панок В. Основы практической психологии. К. 1999 р.
18. Пэпп П. Семейная психотерапия и ее парадоксы. М.1998.
19. Простун Н. Как понять ребенка, видевшего войну и как помочь ему. – Київ, 2016, С.136.
20. Р.Нельсон – Джоун. Теория и практика консультирования. С-Пб. 1999.
21. Сатир В Как строить себя и свою семью. М.1992.
22. Сатир В. Психотерапия семьи. М.1999.
23. Саймон Р. Один к одному. М.1996.
24. Семіченко В.А., Заслуженюк В.С. Психологія та педагогіка сімейного спілкування. К. 1998.
25. Семья в психологической консультации. Опыт и проблемы психологического консультирования. Под ред. А.А.Бодалева. М. 1989г.
26. Сімон Ф., Рех-Сімон К. Циркулярне опитування. – Львів, 2017 С.206.
27. Шерман Р., Фредман Н. Структурированные техники семейной и супружеской терапии. М.1997.
28. Нормативні документи, які регламентують діяльність психотерапевтичної мережі України. Методичні рекомендації. Кафедра психотерапії ХМА ПО. – Х., 2002. – 39 с.
29. Основы практической психологии: учебник. [В.Панок, Т.Титаренко, Н.Чепелева та ін.]: Підручник. – К.: «Либідь», 1999. – 536 с.
30. Фільц О. Місце психотерапії між психіатрією і психологією // Психотерапія - нова наука про людину / О.Фільц / За ред. Альфреда Пріца. Springer Wien.New York, Львів ІНВП «Електрон», 1998. – С. 275-290.
31. Эйдимиллер Э.Г., Юстицкий В.В. Семейная психотерапия. Л.1990.
32. Эйдимиллер Э.Г., Юстицкий В.В. Семейная психотерапия и психология семьи. СПб.1999.
33. Юрченко В.М. Психічні стани людини: системний опис. Монографія / В.М.Юрченко – Рівне, 2006. – 574 с
34. Юрченко В. М., Грищук М. М. Теоретичні засади досліджень впливу сім'ї на невротизацію дітей та шляхів її ранньої психокорекції / Психологія: реальність і перспективи. Збірник наукових праць, Випуск 14. – Рівне: РДГУ. 2020. – с.
35. Юрченко В. М., Грищук М. М. Теоретичні засади досліджень впливу сім'ї на невротизацію дітей та шляхів її ранньої психокорекції / Психологія: реальність і перспективи. Збірник наукових праць, Випуск 14. – Рівне: РДГУ. 2020. – с.
36. Юрченко В. М., Грищук М. М. Сімейна системна психотерапія як засіб психокорекції початкової невротизації дітей шкільного віку / Вісник Львівського університету. Л.: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, Сер. психол. науки.–2020.–Вип 6, 157-165 с.
37. Юрченко В. М., Грищук М. М. Системні аспекти вивчення зв'язку вікових криз з до невротичними станами у дітей шкільного віку. Теорія і практика сучасної психології. Класичний приватний університет: Видавничий дім «Гельветика», 2020 р., № 1, Т. 2, 189 -195 с.
38. Юрченко В. М., Грищук М. М., Мороз О. І. Системна сімейна психотерапія як практичний засіб роботи психологів системи освіти України / Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Психологія» : науковий журнал. Острог : Вид-во НаУОА, червень 2020. № 11. – 190-197 с.

39.Юрченко В. М., Грищук М. М., Свердлова Т.Г Системний психолого-педагогічний підхід до гуманізації вітчизняної шкільної освіти:практичний аспект / «Габітус» науковий журнал Причорноморського науково-дослідного інститут економіки та інновацій: Видавничий дім «Гельветика», 2020. Випуск 12 ,Том 1, - 222 -229 с.

СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ

Тема	План, короткі тези	Завдання
1. Системні аспекти вивчення сім'ї Принципи системного пізнання в сімейній психотерапії / психології.	Вступ. Принципи системного пізнання в сімейній психотерапії / психології. Принципи та методи системного дослідження психічних станів людини (В.Юрченко); Психолого-психотерапевтичні підходи вивчення сімейної структури (дисфункційність сім'ї). Методологічні основи психологічного консультування сім'ї.	Тести, питання, практичні завдання
2. Психолого-психотерапевтичні методи супроводу сім'ї. Системний підхід	Теоретичні аспекти досліджень впливу умов виховання, взаємин у сім'ї на невротизацію дітей (О.Захаров, Е.Ейдеміллер, В.Юстіцкіс, В.Семиченко, В.Заслуженюк, М.Палаццолі, К.Вітакер, С.Мінухін, Й.Сюарт та ін.); принципи та методи системної сімейної психотерапії (У.Матурана, Ф.Варела, Ф.Капра, К.Людевіг, М.Палаццолі, К.Вітакер, С.Мінухін та ін.).	Тести, кейси
3. Ігрова сімейна психотерапія	Провідні підходи в роботі з дітьми в контексті їхніх сімейних взаємин. Загальна характеристика методу ігротерапії. Основні види та форми ігротерапії. Психоаналіз та ігротерапія. Ігротерапія, центрована на клієнті. Покази та протипокази для проведення ігротерапії. Ігротерапія з різним матеріалом. Практикум Зинкевич-Евстигнеева Т.Д. по креативній терапії. Ігрова сімейна психотерапія (Шефер Ч. и Кери Л.). Маденес К. Стратегічна сімейна терапія. Морено Я.Л. Социометрія.	Кейси, тести
4. Особливості психокоригуючої допомоги при патології та порушеннях розвитку дітей та підлітків в контексті їх сімейних взаємин	Психологічна корекція тривожних розладів у дітей. Психологічні особливості корекції страхів у дітей. Методи корекції страхів. Поведінкові порушення у дітей (агресивність, гіперактивність) та їх корекція. Аутичні розлади Замкнутість та її корекція.. Загальна характеристика методу арттерапії. Загальні цілі арттерапії. Види та форми арттерапії. Напрямки використання проективного малюнка. Класифікація проективного малюнка (за С. Кратохвилем). Способи роботи та напрямки інтерпретації малюнка Загальна характеристика методу казкотерапії. Основні прийоми роботи з казкою. Способи вирішення проблем у казці. Зміст лялькотерапії. Етапи лялькотерапії. Типи ляльок, які можуть бути використані з корекційною метою.	Кейси, практичні завдання

ЛІТЕРАТУРА ТА НАВЧАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ

1. Абрамова Г.С. Практическая психология. М.1997.
2. Алешина Ю.Е. Индивидуальное и семейное психологическое консультирование. М.1993.
3. Бендлер Р., Гриндер Дж., Сатир В. Семейная терапия. СПб.1993.
4. Бондаренко О.Ф. Психологічна допомога особистості: [учб. посібник для студентів ст. курсів психол фак. та від-нь ун-тів] / О.Ф.Бондаренко – Харків: „Фоліо”, 1996. – 237 с.
5. Васьковская С.В.. Теория и практика психологического консультирования. К. 1995г.
6. Вацлавик П. Как стать несчастным без посторонней помощи. М.1993.
7. Витакер К. Танцы с семьей. М.1996.
8. Генцл З.А. Криза як ритуал переходу. Ідеї до конструктивістсько-системної концептуалізації кризи та кризової інтервенції / З.А.Генцл [пер.з нім. В.Слюсаренко; консультанти О.Добродняк, О.Мироненко]. Доповіді з системної психотерапії та супервізії. – 2-ге перероблене вид., – Львів:

- Надруковано самвидавом, 1998. – Випуск №1 – 22 с.
9. Герман Дж. Психологічна травма та шлях до видужання: наслідки насильства. – Львів, 2015. С.417.
 10. Кери С. Антижедневник. Київ, 2017. С.96.
 11. Кратохвил С. Психотерапия семейно - сексуальных дисгармоний. М.1991.
 12. Леви Д.А. Семейная психотерапия.История, теория, практика. СПб.1993.
 13. Мэй Р..Искусство психологического консультирования. М. 1994г.
 14. Немов Р.С.. Основы психологического консультирования. М. 1999г.
 15. Осипова А.А. Общая психокоррекция. М.2000.
 16. Основи консультативної психології. Аналіз сучасних концепцій. К. 1992р.
 17. Панок В. Основи практичної психології. К. 1999 р.
 18. Пэпп П. Семейная психотерапия и ее парадоксы. М.1998.
 19. Простун Н. Как понять ребенка, видевшего войну и как помочь ему. – Київ, 2016, С.136.
 20. Р.Нельсон – Джоун. Теория и практика консультирования. С-Пб. 1999.
 21. Сатир В Как строить себя и свою семью. М.1992.
 22. Сатир В. Психотерапия семьи. М.1999.
 23. Саймон Р. Один к одному. М.1996.
 24. Семіченко В.А., Заслуженюк В.С. Психологія та педагогіка сімейного спілкування. К. 1998.
 25. Семья в психологической консультации. Опыт и проблемы психологического консультирования. Под ред. А.А.Бодалева. М. 1989г.
 26. Сімон Ф., Рех-Сімон К. Циркулярне опитування. – Львів, 2017 С.206.
 27. Шерман Р., Фредман Н. Структурированные техники семейной и супружеской терапии. М.1997.
 28. Нормативні документи, які регламентують діяльність психотерапевтичної мережі України. Методичні рекомендації. Кафедра психотерапії ХМА ПО. – Х., 2002. – 39 с.
 29. Основи практичної психології: підручник. [В.Панок, Т.Титаренко, Н.Чепелева та ін.]: Підручник. – К.: «Либідь», 1999. – 536 с.
 30. Фільц О. Місце психотерапії між психіатрією і психологією // Психотерапія - нова наука про людину / О.Фільц / За ред. Альфреда Пріца. Springer Wien.New York, Львів ІНВП «Електрон», 1998. – С. 275-290.
 31. Эйдимиллер Э.Г., Юстицкий В.В. Семейная психотерапия. Л.1990.
 32. Эйдимиллер Э.Г., Юстицкий В.В. Семейная психотерапия и психология семьи. СПб.1999.
 33. Юрченко В.М. Психічні стани людини: системний опис. Монографія / В.М.Юрченко – Рівне, 2006. – 574 с
 34. Юрченко В. М., Грищук М. М. Теоретичні засади досліджень впливу сім'ї на невротизацію дітей та шляхів її ранньої психокорекції / Психологія: реальність і перспективи. Збірник наукових праць, Випуск 14. – Рівне: РДГУ. 2020. – с.
 35. Юрченко В. М., Грищук М. М. Теоретичні засади досліджень впливу сім'ї на невротизацію дітей та шляхів її ранньої психокорекції / Психологія: реальність і перспективи. Збірник наукових праць, Випуск 14. – Рівне: РДГУ. 2020. – с.
 36. Юрченко В. М., Грищук М. М. Сімейна системна психотерапія як засіб психокорекції початкової невротизації дітей шкільного віку / Вісник Львівського університету. Л.: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, Сер. психол. науки.–2020.–Вип 6, 157-165 с.
 37. Юрченко В. М., Грищук М. М. Системні аспекти вивчення зв'язку вікових криз з до невротичними станами у дітей шкільного віку. Теорія і практика сучасної психології. Класичний приватний університет: Видавничий дім «Гельветика», 2020 р., № 1, Т. 2, 189 -195 с.
 38. Юрченко В. М., Грищук М. М., Мороз О. І. Системна сімейна психотерапія як практичний засіб роботи психологів системи освіти України / Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Психологія» : науковий журнал. Острог : Вид-во НаУОА, червень 2020. № 11. – 190-197 с.
 39. Юрченко В. М., Грищук М. М., Свердлова Т.Г Системний психолого-педагогічний підхід до гуманізації вітчизняної шкільної освіти: практичний аспект / «Габітус» науковий журнал

Причорноморського науково-дослідного інститут економіки та інновацій: Видавничий дім «Гельветика», 2020. Випуск 12, Том 1, - 222 -229 с.

ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Загальна політика	Здобувач освіти зобов'язаний відвідувати всі заняття згідно розкладу, не спізнюватися. Дотримуватися етики поведінки. Працювати з навчальною літературою, з літературою на електронних носіях і в Інтернеті. При пропуску лекційних занять проводиться усна співбесіда за темою. Відпрацьовувати практичні заняття. Виконати індивідуальне завдання.
Політика щодо дедлайнів та перескладання	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку.
Політика щодо академічної доброчесності	Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 20%. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування.

ОЦІНЮВАННЯ

Нарахування балів	
Види оцінювання	Бали
Змістовий модуль 1 (теми 1,2)	30
Змістовий модуль 2 (теми 1,2)	30
Підсумковий контроль (теми 1-4)– іспит	40

Розподіл балів для оцінювання успішності студентів

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни